

Załącznik nr 2

Autoreferat

1. Imię i nazwisko

Agnieszka Kruszyńska

2. Dyplomy i stopnie naukowe

W roku 1997 uzyskałam tytuł licencjata filologii polskiej (specjalność nauczycielska, dyplom z wyróżnieniem) na Wydziale Filologii Polskiej Wyższej Szkoły Humanistycznej. Pracę dyplomową *Rozmyślania dominikańskie jako tekst medytacyjny* pisałam pod kierunkiem prof. dr. hab. Adama Karpińskiego. Tytuł magistra filologii polskiej (specjalność nauczycielska, dyplom z wyróżnieniem) otrzymałam także na Wydziale Filologii Polskiej Wyższej Szkoły Humanistycznej w roku 2000, po egzaminie dyplomowym oraz na podstawie pracy *Tradycje i motywy średniowieczne w „Opowieściach z Narnii” C.S. Lewisa* (promotor: prof. dr hab. Jakub Z. Lichański).

W styczniu 2007 roku otrzymałam tytuł naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa (Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki). Promotorem dysertacji doktorskiej *Średniowieczność w literaturze i kulturze XX wieku. Propozycje badawcze* był prof. dr hab. Jakub Z. Lichański. Pracę recenzowali prof. dr hab. Marek Prejs (UW) i prof. UWM dr hab. Joanna Kokot.

3. Miejsca zatrudnienia

- od października 2015 – kierownik Centrum Kultury i Języka Polskiego Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztorą;
- marzec 2007 – wrzesień 2015 – adiunkt na Wydziale Filologii Polskiej Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztorą;
- rok akademicki 2008/2009 – konwersatoria na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego: „Retoryka a warsztat pracy nauczyciela” i „Retoryka a kształtowanie wizji postaci, czasoprzestrzeni i zdarzeń” (Instytut Polonistyki Stosowanej, zatrudnienie nieetatowe);

Agnieszka Kruszyńska

- wrzesień 2005 – marzec 2007 – asystent na Wydziale Filologii Polskiej Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora;
- 2001 – 2005 – nauczyciel języka polskiego w Gimnazjum im. św. Stanisława Kostki w Zakroczymiu;
- 1998 – 2001 – nauczyciel języka polskiego w Szkole Podstawowej im. Bojowników o Wolność i Demokrację w Zakroczymiu;
- 1996 – 1998 – nauczyciel języka polskiego w Zespole Szkół nr 2 w Nowym Dworze Mazowieckim.

4. Osiągnięcie naukowe wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)

Monografia autorska:

Pamięć jako zwielokrotnianie przeszłości. Kategoria pamięci w literaturze dwudziestolecia międzywojennego, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora, Akademickie Towarzystwo Edukacyjno-Naukowe ATENA, Pułtusk 2015, s. 255.

Książkę *Pamięć jako zwielokrotnianie przeszłości. Kategoria pamięci w literaturze dwudziestolecia międzywojennego* poprzedziły bliskie tematycznie artykuły *Zagadnienie świadomości czasu w „Dylizansie warszawskim” Marii Kuncewiczowej* (2015), *Oczekiwanie na powrót przeszłości. Szkic na podstawie wybranych opowiadań Adolfa Rudnickiego* (2012), *Pasja i cenzura wspominania jako zjawisko w kulturze współczesnej. Społeczny wymiar wychowania do pamięci* (2011) oraz *Oddawanie głosu pamięci. Uwagi na marginesie „Wysokiego Zamku” Stanisława Lema* (2011). Praca nad tymi tekstami pozwoliła mi poczynić istotne spostrzeżenie: w literaturze polskiej wieku XX zainteresowanie pamięcią osiągnęło znaczne rozmiary i trwa od dziesięcioleci, zmieniając tematy i obiekty tego, co pamiętane, różnicując formy pamiętania (m.in. literatura fikcyjna i formy paraliterackie), wreszcie – akcentując to pamięć zbiorową, to indywidualną. Zdarzają się w naszej najnowszej literaturze utwory, które ukazują wielogłosowość pamięci oraz jej modelowanie i cenzurowanie, czego przykładem jest *Konik, szabelka* Anny Nasiłowskiej. Można rzec, iż współczesne zjawiska literackie (i szerzej – kulturowe) prowadziły moją refleksję ku epoce dwudziestolecia międzywojennego, a nasycenie literatury współczesnej pamięcią ostatniej wojny światowej, pamięcią przymusową i traumatyczną, kazało mi postawić pytanie o pamięć

Agnieszka Kuczyńska

względnie przynajmniej wolną od doświadczenia rozpadu świata. Konstatacja Anny Sobolewskiej „Ze wszystkich prowincji duszy literatura polska najbardziej upodobała sobie pamięć” (*Proza pamięci i wyobraźni*, [w:] *Sporne sprawy polskiej literatury współczesnej*), sumująca rozważania nad pamięcią w literaturze rodzimej od lat 50. po koniec XX stulecia, okazała się mieć uzasadnienie także w odniesieniu do literatury wcześniejszej. Wybór granic chronologicznych materiału literackiego był jednakże niełatwy, szczególnie ze względu na niezmiernie ciekawe reprezentacje kategorii pamięci w literaturze najnowszej. O ile pamięci zdarzeń minionych w twórczości współczesnej poświęcano uwagę (np. Marek Zaleski w *Formach pamięci*), o tyle kategoria ta uobecniona w literaturze lat 1918-1939 badana była dość powściągliwie. Intencją mojej pracy stało się zatem, między innymi, pokazanie trwania w literaturze polskiej owej szczególnej inklinacji do rozważań nad mocą pamięci, do konstruowania za jej pomocą sfery psychologii postaci, której reakcje i odczucia stają się możliwe do objaśnienia przez konfrontacje z zatrzymaną lub przetworzoną przez pamięć przeszłością. Powojenne – warunkowane historycznie – zatopienie literatury w pamięci miało godnych poprzedników wśród twórców epoki dwudziestolecia, gdy jeszcze zewnętrzne okoliczności historyczne i polityczne nie zmuszały do ocalania w literaturze świata bezpowrotnie minionego, co wszakże stygmatyzuje naszą literaturę, by wspomnieć tylko epopeję Adama Mickiewicza. Twórczość lat międzywojennych, nie odzégnując się od pamięci wspólnoty, społeczności, grupy, rodziny i *ja* zatopionego w swym pokoleniu (Marian Ruth-Buczkowski *Tragiczne pokolenie*, Maria Kuncewiczowa *Dyblizans warszawski*, Józef Morton *Spowiedź*), stawia w centrum dzieła pamiętania jednostkę. W moim studium, poświęconym owej „pamięci pojedynczej”, przyjmuję ogląd Paula Ricoeura, który nie przeciwstawia sobie pamięci zbiorowej i pamięci jednostki (P. Ricoeur, *Pamięć, historia, zapomnienie*).

Ze względu na narzucające się między utworami z lat 1918-1939 a współczesnymi podobieństwa lub różnice, w mojej książce nie unikam konfrontowania przykładów ujmowania kategorii pamięci w literaturze przed- i powojennej. Drobnym, lecz wyrazistym tego przykładem jest obserwacja życia zmarłych w pamięci żywych, który to temat szeroko podejmuje Zofia Nałkowska w *Niecierpliwych*, a powraca do niego w *Medalionach (Pamięć jako zwielokrotnianie przeszłości, s.187-188)*.

Studium *Pamięć jako zwielokrotnianie przeszłości*, które zyskało przychylne recenzje wydawnicze prof. dr. hab. Eugeniusza Czapplewicza i prof. dr. hab. Jakuba Z. Lichańskiego, sumuje moje fascynacje literackimi opracowaniami tematu pamięci jako dyspozycji panowania nad czasem bądź siły utrzymującej człowieka w zamkniętym kręgu czasu.

Agnieszka Kruszyńska

Pamięć, jako zdolność do przechowania przeszłości wspólnej i przeszłości indywidualnej, jest kategorią interdyscyplinarną; przynależy do psychologii, socjologii, historii i kulturoznawstwa; interesuje także badaczy pozostałych dziedzin humanistycznych, lecz nie jest terminem własnym literaturoznawstwa, a zatem musi być rozważana w odniesieniu do innych dyscyplin humanistycznych. A jednak mimo tej trans- czy interdyscyplinarności pamięć jest stałą fascynacją wieku XX i progu XXI. Czas zyskuje rangę bohatera literackiego, a przynajmniej – najważniejszej kategorii określającej postać. Światy wysnuwane z bardziej lub mniej mglistych wspomnień wylaniają się z rozmaitych form piśmiennictwa – nie tylko z pamiętników i dzienników, czyli tekstów z definicji autobiograficznych. Rzeczywistości wydobywane z pamięci rozrastają się w literaturze fikcjonalnej, a ta zasilana jest często przez mniej lub bardziej ukrytą pamięć autobiograficzną autora, który dzieli się własną przeszłością ze swoimi bohaterami.

Zawarte w tytule sformułowanie „zwielokrotnianie przeszłości” jest uogólnieniem refleksji badaczy i mówi, przede wszystkim, o uobecnianiu zdarzeń minionych, co ilustruje literatura. O zwielokrotnianiu obrazów rejestrujących rozmaite okresy dzieciństwa pisze Gaston Bachelard w *Poetyce marzenia*, który na działanie pamięci (zespolonej w jego opinii z wyobraźnią) używa określeń „przeżywanie na nowo”, „odżywianie”, a o wspomnianych rodzicach powie, że „żyją z nami w innym czasie”. Georges Poulet natomiast w *Rozważaniach o czasie ludzkim* pisze o „odnawianiu” myśli i uczuć i przeżywaniu istnienia podwójnego: z dnia na dzień oraz rozciągniętego w trwaniu (*Metamorfozy czasu*), a także o istnieniu jako byciu zarazem własną teraźniejszością, przeszłością i wspomnieniem. U romantyków Poulet dostrzega świadomość obecności wspomnień w aktualnym wzruszeniu oraz – jeszcze przed Proustem – odczucie odradzania się przeszłości i pragnienie mnożenia szczęśliwych doznań. Dalej Poulet powiada także o „budzeniu dalekiej przeszłości” i „rozwijaniu się pamięci” w chwili odprężenia.

Rozważania zebrane w mojej ostatniej książce poświęcone są przejawom i funkcjom pamięci w literaturze, pytają o wypadki, gdy czas utworu rozrasta się w głąb w przeszłość – i tak doświadczany jest przez bohatera, narratora i czytelnika. Są kontynuacją i zsumowanym efektem przemyśleń zapoczątkowanych w artykułach, które poświęciłam innym przejawom działań pamięci utrwalonym w literaturze, objaśnianym przez nią i w fascynujący sposób zwielokrotniającym światy ludzkich doznań. Studium w swoim zamysle ilustruje napięcie zainteresowania pamięcią człowieka jako jednostki psychicznej, przetłumaczone na język literatury między dwiema wojnami, literatury, której odkrycia (nieradko intuicyjnie) zbieżne są z koncepcjami filozofów (szczególnie H. Bergsona) i w zadziwiający sposób wpisują się

Agnieszka Kwaszyńska

także w nowoczesne teorie dotyczące miejsca człowieka w czasie i czasu w człowieku. Analiza kategorii pamięci oparta została o kilkadziesiąt tekstów prozatorskich.

Książkę poprzedzam krótkim słowem odautorskim, w którym przedstawiam początek swoich fascynacji zjawiskiem pamięci, wzorem Philippe'a Lejeune'a odnajdując zbieżność między zainteresowaniami naukowymi a doświadczeniami, jakie niesie życie. W części *Zamiast wstępu: przeszłość jest wszędzie* podejmuję próbę określenia miejsca pamięci w literaturze polskiej XX wieku, wskazuję na komplikacje historyczno-polityczne, a także na te związane z rekonstruowaniem obrazów z przeszłości i z niemożnością bezpośredniego wejścia w czas miniony. Zaznaczam swoisty patronat dzieła Marcela Prousta nad literackimi emanacjami pamięci w literaturze, aczkolwiek nie badam relacji między *W poszukiwaniu straconego czasu* a literaturą polską. W tym miejscu omawiam także kwestie związane z wyborem materiału literackiego do analizy.

Rozdział drugi – *Kufy i szuflady. Pamięć rzeczy* – koncentruje się na atrybutach pamięci, na jej rekwizytach najbardziej materialnych – przedmiotach, które istnieją po to, aby wspomnienie mogło być snute, a pamięć mogła znajdować oparcie w czymś trwałym i konkretnym. Przedmioty – jak pamiętniki, notatki, listy – bywają także użyczeniem głosu przeszłości, niczym seans spirytystyczny, który ma wywołać głos minionego człowieka. Rolą rzeczy przywołujących przeszłość jest nie tylko osadzenie rzeczywistości ludzkiej w perspektywie czasu, lecz także umożliwienie jednostce podjęcia dyskursu z własną pamięcią.

Rozdziałowi trzeciemu pt. *Zawsze wróć. Pamięć dzieciństwa* patronuje myśl Gastona Bachelarda, marzyciela dzieciństwa, i przyświeca zamysł, by pośród płynnych, niestabilnych, nasyconych uczuciami wspomnień dzieciństwa odnaleźć te, które budują fundament tożsamości bohatera, doznającego epifanicznych momentów stanowiących preludium do własnej historii życia. Obecność toposu *ubi sunt* w literaturze powrotu do lat dzieciństwa wynika z uniwersum ludzkiego pragnienia zatrzymania swoich bliskich i zatrzymania czasu, a także z mocy rozdawania „ludziom i czasom umarłym ziemskiej nieśmiertelności” (Stefania Skwarczyńska).

W rozdziale czwartym *Uciec do dawnego siebie. Pamięć jako powrót i konfrontacja* podejmuję próbę scharakteryzowania stosunku postaci literackiej do pamięci w nawiązaniu do m.in. koncepcji figur zapomnienia Marca Augégo i koncepcji Julii Kristevej o niemijającej przeszłości. Jest to zarazem część poświęcona pamięci jako narzędziu konfrontacji obecnego *ja* bohatera z *ja* minionym, czego doskonałym podsumowaniem są słowa Wiktora Rubena w *Pannach z Wilka* Jarosława Iwaszkiewicza: „Lato się we mnie przelamało”.

Agnieszka Kwaszyńska

Wkład cudzych wspomnień. Postpamięć – dziedzictwo pamięci, rozdział piąty studium, koncentruje się na opisanu najmniej licznej, gdy idzie o reprezentację, a najgłębszej sfery pamiętania, a mianowicie sfery pamięci nabytej, starszej od własnych doświadczeń, pamięci odziedziczonej, ale i pamięci z *zasłyszania*. Wykorzystuję tu kategorię postpamięci, początkowo stosowaną do opisywania doświadczenia zagłady potomków osób ocalałych z Holocaustu, dziś szerzej rozumianą i pozwalającą na precyzyjne kreślenie rysunku psychiki postaci literackiej, która pamięta zdarzenia niedoświadczone.

Część szósta, zamykająca studium (*Żeby poznać prawdę, trzeba wspominać i tęsknić. Zakończenie*), sumuje rozważania i odpowiada na pytanie o przyczynę funkcjonowania pamięci w literaturze, która uzasadniona zostaje trzema potrzebami człowieka: potrzebą pocieszenia, potrzebą poznania sensu życia i zdarzeń, w których się uczestniczy i których się doświadcza, oraz potrzebą uobecnienia, a więc ocalenia i zatrzymania tych, którzy przeminęli, i tego, co przeminęło.

„Pamięć nie jest rzeczą ciągłą. Pamięć to kawałki, które nie wiadomo, dlaczego się pamięta” – powie Maria Iwaszkiewicz w audycji wspomnieniowej, mając na myśli mechanizm działania pamięci. A jednocześnie przecież pamięć jako dyspozycja psychiki i intelektu, rozumowania i odczuwania zapewnia ciągłość i schronienie przeszłości. Jest świadectwem konieczności wracania do przeszłości w każdych warunkach życia, tworzy narrację tożsamościową i stanowi o *sui generis* posiadaniu czasu, którego subiektywny wymiar pokaże Eduardo de Filippo w *Wielkiej magii*: „Czas jest w nas. Nie podliczajmy go jak sklepikarze”. Narracja literacka za pomocą wspomnień i przez znaki przeszłości ma odkryć znaczenie życia bohatera i wydobyć prawdziwą wartość przeżytych wydarzeń. Pamięć nie wyznacza i nie objaśnia kresu, nie przemawia miarą zegara, znanym „tik-tak” Franka Kermode’a, lecz objaśnia początek, poszukuje owego pierwszego uderzenia zegara i dysponuje sensem kolejnych doświadczeń – epizodów życia, których znaczenie uwidacznia się we wspomnieniu.

Praca została opatrzona wykazami bibliograficznymi, dwoma indeksami (osobowym oraz tytułów utworów), streszczeniami i spisami treści w językach angielskim i francuskim. Jak mam nadzieję, kategoria pamięci jest niezmiernie istotna dla współczesnej myśli humanistycznej, szczególnie wobec dyskusji nad zagadnieniami znaczenia przeszłości, jej przeżywania i osvajania, zarówno w życiu jednostki, jak i społeczeństw.

Agnieszka Kinszyńska

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Moje zainteresowania naukowe skupiają się wokół czterech głównych tematów: dawności kulturowej, kategorii pamięci (zbiorowej oraz prywatnej, jednostkowej), dydaktyki polonistycznej i kultury popularnej. Pierwsze publikacje, powstałe jeszcze przed uzyskaniem doktoratu (*Między słowem a tekstem. Elementy retoryki w nauczaniu języka polskiego na poziomie gimnazjum*, 2003; *Analiza dzieła literackiego w gimnazjum. Środki artystyczne w prozie*, 2003), dotyczyły kwestii praktyki dydaktycznej, szczególnie elementów retoryki w nauczaniu języka polskiego, i opierały się na analizie podręczników oraz sumowały moje ówczesne doświadczenia nauczyciela-polonisty.

5.1 Badania nad dawnością kulturową

Zagadnienie dawności kulturowej podjęłam po raz pierwszy w pracy magisterskiej (*Tradycje i motywy średniowieczne w „Opowieściach z Narnii” C.S. Lewisa*, 2000), następnie – zainspirowana dorobkiem Mariana Kaczmarka – badałam je w pracy doktorskiej *Średniowieczność w literaturze i kulturze XX wieku. Propozycje badawcze* (2007), której zamysłem było zdefiniowanie i zilustrowanie zjawiska średniowieczności w tekstach reprezentujących różne gatunki i konwencje literackie oraz objaśnienie idei dawności i sensu jej przywoływania w literaturze XX wieku. Dysertacja, po pewnym skróceniu, lecz i po uzupełnieniu nowymi przykładami literackimi, została opublikowana w „Serii z Ostem” Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora (2008). Przychylne recenzje wydawnicze sporządzili prof. dr hab. Jakub Z. Lichański oraz prof. UWM dr hab. Joanna Kokot. Studium przybliżyła stan badań obcych (szczególnie Leslieego J. Workmana) nad dawnością średniowieczną (w czasie powstawania pracy w polskiej literaturze przedmiotu pisano raczej o nadrzędnej kategorii dawności, bez precyzyjnego definiowania zjawiska średniowieczności; opisanie w mojej pracy sedna problemu zauważa prof. dr hab. Stefan Kwiatkowski, *West-Pomeranian Medievalism: The Outline of the Problem*, „Zapiski Historyczne” 2015, t. LXXX, z. 4.) oraz jest próbą zdefiniowania kategorii w perspektywie intertekstualnej. Materiał badawczy obfituje w różne gatunki i konwencje (m.in. formy paraboliczne, powieści historyczne, kultura popularna, satyra), by ogląd zjawiska był możliwie szeroki i pozwolił odpowiedzieć na pytanie o przyczyny stałej obecności średniowiecza i jego różnych wizji w twórczości XX-wieku.

Temat poruszony w studium kontynuowałam w artykułach, które były próbą znalezienia klucza do odczytania utworów dawnych (*Jeana de Joinville Ludwik Świąty, król*

Agnieszka Kwasnyńska

Francji. Kilka uwag o świecie opowieści i świętym władcy w kontekście literackim średniowiecza, 2008) bądź inspirowanych dawnością. Szczególnie zajmowały mnie relacje intertekstualne, przetwarzanie motywów średniowiecznych lub funkcjonujących jako takie, związanych z istnieniem wyobrażonego średniowiecza, także w świadomości potocznej. Te zagadnienia podjęłam w artykułach: *Średniowieczność w kulturze popularnej – na wybranych przykładach* (2008), *Średniowieczność w „Sadze o jarlu Broniszu” i „Rapsodii świdnickiej” W. J. Grabskiego* (2007) i publikowanym przed uzyskaniem tytułu doktora *Świętość jako kategoria argumentacyjna. Tradycja hagiografii średniowiecznej w literaturze współczesnej* (2005), który to tekst wpisuje się w moje zainteresowanie szeroko rozumianą literaturą franciszkańską. Podejmowałam próby nowego odczytania tekstów operujących dawnością średniowieczną i przywołujących literaturę epoki; wyrazem tego jest refleksja wyrażona w artykule *Spacerem przez miejsca pamięci. Lieux de mémoire i perspektywa geopoetyki a franciszkańskie utwory Ewy Szelburg-Zarembiny i Romana Brandstaettera* (2013) oraz – w pewnym zakresie – książka *Franciszkanizm radosny, franciszkanizm komiczny na przykładzie wybranych tekstów kultury (Radość franciszkańska: duchowość i literatura 2012; współautor: Kazimierz Synowczyk)*. Do franciszkańskiego nurtu moich zainteresowań należy również tekst *Działalność kulturalna kapucynów na Mazowszu. Przykład Muzeum i Biblioteki Warszawskiej Prowincji Kapucynów* (2008).

W kręgu dawności kulturowej zajmowało mnie także poszukiwanie motywów biblijnych w twórczości współczesnej (*Motywy biblijne w poezji Andrzeja Kiejzy OFM Cap. Pośród antycznych reminiscencji i słowiańskiego krajobrazu*, 2009; „Listy pogańskie” *Wacława Grubińskiego. Dawność – wielogatunkowość – fragmentaryczność*, 2010) oraz wyrażanie poczucia wspólnoty w literaturze odwołującej się do kategorii średniowieczności (*The Sense of Unity and the Category of Unity. Tolkien’s “The Lord of the Rings” in the Context of Medieval Epic*, 2012). Ten ostatni temat – więzi w grupie narodowej i społecznej – badałam także w piśmiennictwie intymistycznym (*Warszawa a odczucie wspólnoty. Pryzmat życia salonowego we wspomnieniach Pauliny Wilkońskiej*, 2008) oraz w gatunkach perswazyjnych (*Retoryka a godzenie historii ze współczesnością. Przykład przemówienia Andrzeja Szczypiorskiego*, 2008).

Agnieszka Kinszyńska

5. 2. Wokół kategorii pamięci

W moich pracach nad zjawiskami dawności kulturowej oraz – ogólniej – roli przeszłości, jaką ta odgrywa w różnorodnych tekstach kultury, kwestia czasu minionego jako tematu zajmowała coraz bardziej istotne miejsce. Tradycję i zwroty ku przeszłości postrzegałam jako m. in. obfite źródło strategii argumentacyjnych i wartościowania (*Między budzeniem ducha a wypowiedaniem bólu. Retoryka nauczania pasterskiego biskupów połowych Wojska Polskiego w latach 1919-1944*, 2011).

W ten sposób zaczęła się krystalizować moja szczególna fascynacja sposobem ujmowania i wykorzystywania w literaturze pamięci, początkowo traktowanej przeze mnie jako jedyna dyspozycja człowieka ocalająca dla niego przeszłość, jako siła, której działanie staje się przedmiotem wnikliwej analizy i zachwytu człowieka (artykuł *Oddawanie głosu pamięci. Uwagi na marginesie „Wysokiego Zamku” Stanisława Lema*, 2011). Z rozwojem badań udawało mi się wyznaczać inne aspekty istnienia pamięci w twórczości literackiej, np. jako zdolność modyfikowania przeszłości, a nawet – manipulowania nią, możliwość zatrzymania czasu, znajdowania w nim luk i przystanków w jego biegu (*Oczekiwanie na powrót przeszłości. Szkic na podstawie wybranych opowiadań Adolfa Rudnickiego*, 2012), czy jako przestrzeń ukrywania treści i doświadczeń będących tabu dla jednostki (*Tabu doświadczeń i pamięci w prozie Marii Dąbrowskiej*, 2012). W artykule *Zagadnienie świadomości czasu w „Dylichansie warszawskim” Marii Kuncewiczowej* (2015) rozważałam natomiast sposób odczuwania swojej epoki i przestrzeni miasta dzięki wrażliwemu oglądaniu pamięcią. Praca ta pozwoliła mi także dostrzec wyjątkowe naznaczenie pamięcią prozy Kuncewiczowej i swoistą ewolucję istnienia pamięci w przedwojennej i późniejszej prozie pisarki. Nie unikałam także powrotu do badań nad pamięcią wspólnoty, grupy, zbiorowości, dostrzegając jej wymiar społeczny (*Pasja i cenzura wspomniania jako zjawisko w kulturze współczesnej. Społeczny wymiar wychowania do pamięci*, 2011). Ten aspekt podejmowałam wielokrotnie, także w działalności popularyzatorskiej.

Kierując się ku literaturze dwudziestolecia międzywojennego, wybierałam twórczość psychologiczną mistrzyni nurtu Zofii Nałkowskiej; tak powstał artykuł *Samotność jako stan ducha i jako konflikt. Warianty kobiecej samotności w „Charakterach” Zofii Nałkowskiej* (2016). W znacznym stopniu poszukiwanie przeszłości z jednej i skoncentrowanie nad literaturą lat 1918-1939 z drugiej strony nazaczyło także moje badania nad kulturą popularną.

Agnieszka Kuczyńska

5.3. Zjawiska kultury popularnej

Badania nad zjawiskami kultury popularnej podjęłam przede wszystkim dlatego, że dostrzegam w nich trwanie i przetwarzanie tradycji literackiej; można stwierdzić, iż zwrot ku dawności zaowocował zwróceniem uwagi na utwory obiegu popularnego, który tworzy własne mechanizmy oglądania przeszłości, wykorzystywania wyobrażonych wizji średniowiecza, łamania ustabilizowanych wzorów postaci bądź przeciwnie – ustanawia i wzmacnia wzory, a zatem – oddziałuje parenetycznie. Z takich inspiracji powstały m. in. artykuły: *Trylogia Stanisława Pagaczewskiego w kontekście kultury popularnej* (2009), *Opowieść na odświeżenie ducha. Wokół refleksji C.S. Lewisa o baśniach* (2012), *Doświadczenie wiary i kuszenia. Szkic na podstawie „Listów starego diabła do młodego” C.S. Lewisa* (2013), *Narodowe, wzorowe, grzeczne, czyli dydaktyzm w obiegu popularnym. Przykład „Małego Przewodnika” 1930–1939* (2015), *Bajki dla dorosłych jako zjawisko w kulturze popularnej. Szkic na przykładzie telewizyjnego cyklu autorstwa J. Wilińskiej, A. Nowickiego i F. Dereckiego* (2014); *Trzej Królowie w maju, czyli motywy (quasi-)religijne w skeczach kabaretowych* (2012). W zakresie obiegu popularnego wybierałam także tematy związane z dwudziestoleciami międzywojennymi, np. *Kształtowanie wyobraźni kryminalnej w tekstach paraliterackich na łamach „Tajnego Detektywa” w dwudziestoleciu międzywojennym* (2015). Na druk oczekują (przyjęte do publikacji) artykuły: *Literatura popularna a kwestie społeczne. Przykład twórczości Tadeusza Dołęgi-Mostowicza; Artystyczny świat(ek) w literaturze popularnej: „Strachy” Marii Ukniewskiej i „Złota Maski” Tadeusza Dołęgi-Mostowicza oraz Motywy kryminalne w twórczości Tadeusza Dołęgi-Mostowicza*.

Jestem przekonana, że teksty obiegu popularnego mają znaczący wpływ na odbiorcę, a rozumienie mechanizmów działania popkultury jest niezmiernie ważne tak dla badaczy problemu, jak dla nauczycieli-praktyków, zwłaszcza obecnie, gdy podstawa programowa z zakresu języka polskiego zobowiązuje (szczególnie na III i IV etapie edukacyjnym) do prezentowania tekstów kultury popularnej młodym odbiorcom.

Na łamach pism popularnonaukowych podejmowałam zagadnienia związane z literaturą adresowaną do dzieci i młodzieży (acz w podejściu do tej twórczości z C.S. Lewisem dzielę przekonanie, że książka warta przeczytania tylko w dzieciństwie nie jest warta czytania w ogóle). Z tego zakresu podjęłam m.in. tematy: *Rodzina podróżuje w czasie, czyli „mores rzecz pierwsza”* (2012); *Czy to koniec strofującej dzieci Mary Poppins? Szkic o „trzeba” i „nie wolno”* (2011); *(Nie)wyzyskane właściwości krain fantazji: mówienie o*

Agnieszka Kruszyńska

ojczyźnie (2010); *Humanista w układzie scalonym* (2014); *Miejsce poza czasem i miejsce pamięci: Biblioteka Warszawskiej Prowincji Braci Mniejszych Kapucynów w Zakroczymiu* (2013); *Opowieści, które zabierają gdzieś indziej i które pozwalają zrozumieć człowieka. Kilka uwag o czytaniu i lekturach dzieci i młodzieży* (2016).

5.4. Dydaktyka polonistyczna

Kwestie związane z dydaktyką szkolną pojawiały się w moich najstarszych badaniach, przede wszystkim ze względu na doświadczenie zawodowe (jestem nauczycielem mianowanym); dwa artykuły traktujące o elementach retoryki w nauczaniu języka polskiego opublikowałam jeszcze przed uzyskaniem tytułu doktora. Kolejne poświęciłam zagadnieniu twórczości, bezpieczeństwu i obecności literatury popularnej w podstawie programowej: *Edukacja polonistyczna a rozwijanie twórczości uczniów* (2014); *Aksjologiczne uwarunkowania bezpieczeństwa we współczesnej szkole. Zarys problematyki* (współautorka: Dorota Plucińska, 2013); *Literatura i kultura popularna – czy gorsze w szkole?* (2013).

Dydaktyka interesuje mnie także w wymiarze praktycznych rozwiązań lekcyjnych, a zatem – konstruowania zadań dla uczniów. Jestem autorką dziewięciu książek pomocniczych do szkoły podstawowej i gimnazjum oraz wielu innych, publikowanych w pracach zbiorowych. Tworząc materiały dla uczniów, wykorzystywałam swoje badania nad kulturą popularną, dawnością kulturową i retoryką.

5.5. Zestawienie ilościowe publikacji

1. Monografie autorskie – 2
2. Książki współautorskie – 1
3. Artykuły naukowe – 28 oraz 4 sprzed doktoratu i 1 recenzja
4. Artykuły przyjęte do druku – 3
5. Artykuły popularnonaukowe – 10
6. Publikacje dydaktyczne – książki autorskie – 9
7. Publikacje dydaktyczne w pracach zbiorowych oraz w tomach innych autorów – ponad 30
8. Hasła w słownikach i leksykonach – 2 oraz 4 sprzed doktoratu
9. Indeksy w tomach zbiorowych – 1 (przed doktoratem)
10. Indeksy w książkach autorskich i współautorskich – 3.

Agnieszka Kwasnyńska

6. Współpraca naukowa

Czas pracy na uczelni starałam się wykorzystać najefektywniej, jak to możliwe. Zostałam nagrodzona Nagrodą Rektora AH. Miałam zaszczyt występować z referatami w dwudziestu jeden konferencjach naukowych, z czego trzy przypadły na czas sprzed doktoratu, dwie na czas sprzed zatrudnienia na Akademii Humanistycznej.

Konferencje naukowe przed uzyskaniem tytułu doktora:

1. Międzynarodowa konferencja naukowa „Mity i rzeczywistość zbrojstwa na pograniczu polsko-słowackim w historii, literaturze i kulturze” (PWSZ Nowy Targ, Kraków – Bukowina 2006),
2. Konferencja naukowa „Retoryka w badaniach literackich” (UW 2002),
3. Konferencja naukowa „Retoryka w teorii i praktyce” (UW 2002).

Konferencje naukowe po uzyskaniu tytułu doktora:

4. Międzynarodowa konferencja naukowa „Chrześcijańskie dziedzictwo duchowe narodów słowiańskich” (UB 2008),
5. VI konferencja naukowa Polskiego Towarzystwa Retorycznego „Retoryka i historia” (UW 2008),
6. Konferencja naukowa „Literackie konteksty Mazowsza Północnego” (AH 2008),
7. Konferencja naukowa „Religijność w dobie popkultury” (UKSW 2009),
8. Międzynarodowa slawistyczna konferencja naukowa „Tabu w oku szeroko otwartym” (UAM 2009),
9. Konferencja naukowa „Płacz romantyków” (UMK 2010),
10. Międzynarodowa konferencja naukowa „GORSZENIE w językoznawstwie, (glotto)dydaktyce polonistycznej, kulturze, literaturze i mediach” (UP 2011),
11. Konferencja naukowa „Literatura i kultura popularna: analizy, interpretacje, konteksty” (UWr 2012),
12. Konferencja naukowa „Literatura i kultura popularna: analizy, interpretacje, konteksty” (UWr 2013),
13. Konferencja naukowa „Edukacja polonistyczna wobec nurtu fantazy” (UKSW 2013),
14. Konferencja naukowa „Literatura i kultura popularna: analizy, interpretacje,

Agnieszka Kraszyńska

- konteksty” (UWr 2014),
15. Sesja naukowa podczas Międzynarodowego Festiwalu Kryminału „Droga do kryminału” (UWr 2014),
 16. III seminarium naukowe z cyklu „Różne odsłony kobiecych światów: Niezameżne, owdowiałe, rozwiedzione... – kategorie kobiecej samotności” (UPH Siedlce 2014),
 17. Konferencja naukowa „Współczesne trendy edukacyjne w polonistyce” (AH 2014),
 18. I Międzynarodowa konferencja naukowa „Twórczość codzienna w teorii i praktyce edukacyjnej. Nauczyciel jako refleksyjny i krytyczny praktyk” (AH 2014),
 19. Konferencja naukowa „Literatura i kultura popularna: analizy, interpretacje, konteksty” (UWr 2015),
 20. Sesja naukowa podczas Międzynarodowego Festiwalu Kryminału „Detektywi, zbrodniarze i tajemnica zamkniętego pokoju, czyli na tropie topiki kryminału” (UWr 2015),
 21. Sesja naukowa podczas Międzynarodowego Festiwalu Kryminału „Szekspirowskie tropy w kryminale” (UWr 2016).

Jako recenzent zewnętrzny opiniowałam w systemie double-blind 10 artykułów do czasopisma naukowego „Załącznik Kulturoznawczy” (UKSW). Biorę udział w pracach komitetu redakcyjnego pisma „Acta Universitatis Wratislaviensis. Literatura i Kultura Popularna”.

Od r. 2000 do 2011 byłam członkiem Polskiego Towarzystwa Retorycznego; przez rok pełniłam funkcję sekretarza.

Uczestniczyłam w opracowaniu dokumentu „LUBIĘ POLSKĘ! Program nauczania języka polskiego na obczyźnie dla uczniów od 10. do 13. roku życia” (działanie 3.3 program operacyjny „Kapitał ludzki”) dla Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą (wspólnie z Agnieszką Suchowierską).

Od 2005 r. współpracuję z Centrum Duchowości „HONORATIANUM” i Biblioteką Warszawskiej Prowincji Braci Mniejszych Kapucynów – prowadzę wykłady na Studium Duchowości Franciszkańskiej (m.in.: *Wizja świata w „Pieśni słonecznej” św. Franciszka a literatura franciszkańska; Kategoria piękna w średniowieczu i w średniowiecznej literaturze franciszkańskiej; Wprowadzenie do hagiografii średniowiecza*). Zajmowałam się także redakcją prac z zakresu duchowości, opartych na analizie tekstów źródłowych (teksty reguł, modlitw, listy, dzienniki, testamenty), autorstwa o. dr. Kazimierza Synowczyka OFMCap.

Od maja 2014 do sierpnia 2015 uczestniczyłam w projekcie „Akademia

Agnieszka Kraszyńska

Profesjonalnego Nauczyciela” (organizator: Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli). W ramach projektu zrealizowałam ok. 150 godzin szkolenia dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych oraz pracowników bibliotek pedagogicznych (program: *Edukacja humanistyczna wobec wyzwań XXI wieku*, moduły: *Umiejętności złożone uczniów w kształceniu humanistycznym; Innowacyjne formy organizacyjne i metody pracy na zajęciach edukacyjnych; Ocenianie jako skuteczny sposób motywowania uczniów do nauki*). W ramach projektu prowadziłam także konsultacje dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych.

7. Dorobek dydaktyczny

Moje doświadczenie dydaktyczne obejmuje dydaktykę szkolną (pracę z uczniami), akademicką oraz pracę z nauczycielami przedmiotów humanistycznych doskonalącymi swój warsztat pracy i z pracownikami instytucji samorządowych.

W latach 1996 – 2005 pracowałam jako nauczyciel języka polskiego w szkołach podstawowych i gimnazjach (w roku szkolnym 2015/16 także zajmowałam się dydaktyką szkolną). Prowadziłam koła zainteresowań, opiekowałam się samorządem szkolnym. Jestem nauczycielem mianowanym (2004) oraz rzeczoznawcą Ministerstwa Edukacji Narodowej (decyzja z 20 marca 2013; DJE-AM-5070-R-9/13; recenzowane podręczniki *Przeszłość to dziś* – cykl dla szkoły ponadgimnazjalnej, kl. I-III). Swoimi kompetencjami służyłam w inicjatywach dydaktycznych: pełniłam obowiązki jurora w *Warszawskim Konkursie Debat Oksfordzkich* (Liceum im. Cecylii Plater-Zyberkówny, Warszawa 2004-2007) oraz w *I Ogólnopolskim Konkursie Krasomówczym o Laur Królowej Elżbiety* (Ośrodek Kultury Forma, Warszawa 2004).

Od 2005 roku jestem pracownikiem Akademii Humanistycznej im. A. Gieysztora. W latach 2005-2015 jako asystent, a potem adiunkt na Wydziale Filologii Polskiej AH prowadziłam wykłady i ćwiczenia z nauk pomocniczych filologii polskiej, historii literatury polskiej oraz form wypowiedzi medialnych. Prowadziłam (także na Wydziale Pedagogicznym) wykłady fakultatywne z literatury dla dzieci i młodzieży oraz seminaria licencjackie i magisterskie, których tematyka była skoncentrowana wokół zjawisk literatury polskiej XIX-XX wieku. Ta stosunkowo duża rozpiętość przedmiotów była pewnym wyzwaniem, ale stanowiła dla mnie także nieocenioną możliwość zdobywania doświadczenia i kształtowania warsztatu dydaktycznego i naukowego. Opiekowałam się pismem studentów AH „Interlinia”.

Agnieszka Krasnyńska

Wielokrotnie recenzowałam prace dyplomowe i uczestniczyłam w komisjach egzaminacyjnych. Jako recenzent zewnętrzny sporządzałam opinie dotyczące prac magisterskich pisanych pod kierunkiem prof. dr. hab. Jakuba Z. Lichańskiego i uczestniczyłam w egzaminach dyplomowych (UW). W ramach Letniej Szkoły Języka Polskiego we współpracy z Fundacją Języków Obcych Linguae Mundi (od 2013 r.) prowadzę wykłady z literatury polskiej od r. 1918 po współczesność, adresowane do studentów polonistyk zagranicznych. Mam też doświadczenie w dydaktyce języka polskiego jako obcego – pracowałam z uchodźcami z Czeczenii, w roku ak. 2015/2016 prowadziłam lektorat języka polskiego dla studentów z Ukrainy i Białorusi. W Centrum Duchowości „HONORATI ANUM” prowadziłam lekcje biblioteczne dla uczniów i młodzieży studenckiej.

W roku akademickim 2008/2009 na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego realizowałam konwersatoria: „Retoryka a warsztat pracy nauczyciela” i „Retoryka a kształtowanie wizji postaci, czasoprzestrzeni i zdarzeń” (Instytut Polonistyki Stosowanej). Wspólnie z prof. dr. hab. Jakubem Z. Lichańskim prowadziłam festiwalowe lekcje retoryki podczas Festiwalu Nauki na Uniwersytecie Warszawskim (r. 2007 – *Kreowanie obrazu osób i zdarzeń z wykorzystaniem zasad retoryki*; r. 2008 – *Sztuka argumentacji*; r. 2009 – *Jak przekonać smoka, by walczył ze św. Jerzym? Ćwiczenia w budowaniu argumentów*).

W roku akademickim 2015/2016 w kierowanym przeze mnie Centrum Kultury i Języka Polskiego AH prowadziłam szkolenia dla pracowników instytucji publicznych (wspólnie z dr Beatą Nowakowską) „Komunikacja bez stresu. Administracja publiczna wobec wyzwań XXI wieku” (moduł „Retoryka”; II edycje: listopad 2015 – styczeń 2016, marzec – maj 2016) oraz wykłady w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku (wykorzystywałam moje badania nad literaturą dwudziestolecia międzywojennego).

8. Popularyzacja nauki

We współpracy z Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli (poza projektem APN) prowadziłam m.in. seminarium poświęcone pracy z uczniem młodszym w klasie IV na II poziomie edukacyjnym (MSCDN Wydział w Ostrołęce, maj 2015), wykłady *Pieśń słoneczna nie tylko na lekcjach religii* (luty 2016) oraz *Czytanie jako czynność empatyczna i utożsamiająca* (A. Compagnon). *Postawy uczniów wobec lektur(y)* (kwiecień 2016).

W ramach działalności eksperckiej i na rzecz popularyzowania nauki i kultury

Agnieszka Kruszyńska

prowadziłam także warsztaty dla nauczycieli polonistów podczas konferencji „Przykłady dobrych praktyk we współczesnej szkole” organizowanej w ramach XI Olsztyńskich Dni Nauki i Sztuki (organizatorzy: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w oraz Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie, wrzesień 2013).

W latach 2008 – 2015 we współpracy z Wydawnictwami Szkolnymi i Pedagogicznymi przeprowadziłam kilkadziesiąt warsztatów, wykładów i jedną e-konferencję dla nauczycieli języka polskiego (tematyka m.in.: retoryka w podstawie programowej i w podręcznikach na IV etap edukacyjny; literatura *fantasy* w dydaktyce szkolnej; adaptacja na lekcjach języka polskiego; literatura i kultura popularna w szkole; media a język polski w szkole podstawowej i gimnazjum, dydaktyka przedmiotów humanistycznych w szkole podstawowej, obraz rodziny i szkoły w najnowszej literaturze dla dzieci i młodzieży).

Opracowałam materiały dla uczniów, nauczycieli i edukatorów (scenariusze lekcji oraz prezentacje multimedialne dla szkół ponadgimnazjalnych i gimnazjów) do programu z edukacji filmowej dla Wydawnictwa Szkolnego PWN. Dla tegoż wydawnictwa konsultowałam wybór filmów do programu edukacji filmowej.

Pełniłam obowiązki eksperta w finale programu Miłoz OdNowa (organizator: Centrum Edukacji Obywatelskiej i Wydawnictwo Szkolne PWN – czerwiec 2011). W tym samym programie przeprowadziłam wykłady dla nauczycieli języka polskiego *Oddawanie głosu pamięci: kategorie przeszłości wg Czesława Miłoz* (marzec 2011).

Na prośbę Centrum Edukacji Obywatelskiej i zespołu Ninateka.edu opracowałam scenariusze zajęć edukacyjnych do materiałów zmieszczonych na stronie Ninateki (m.in. do filmów dokumentalnych i audycji) poświęconych m. in. literaturze dwudziestolecia międzywojennego, powieści historycznej oraz twórczości Williama Szekspira.

9. Inne działania na polu organizacji nauki

W czasie pracy na Wydziale Filologii Polskiej AH bardzo intensywnie zajmowałam się sferą organizacyjną: pełniłam obowiązki pełnomocnika dziekana do spraw studiów niestacjonarnych, a następnie – prodziekana Wydziału. Opracowywałam plany studiów i czuwałam nad ich realizacją, współpracując z obsługą administracyjną dziekanatu oraz z Wydziałową Komisją ds. Jakości Kształcenia. Byłam wydziałowym koordynatorem ECTS, brałam udział w pracach Akademickiego Towarzystwa Edukacyjno-Naukowego ATENA, Senatu AH, Rady Wydziału Filologii Polskiej AH oraz Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013 (2007/2008).

Agnieszka Kruszyńska

Jako tutor opiekowałam się studentami z zagranicy studiującymi na uczelni w ramach programu Erasmus Mundus, miałam też swój udział w organizacji konferencji naukowych (m. in. „Literackie konteksty Mazowsza Północnego” 2008; „Europejskie szlaki poezji Herberta” 2008; „Konteksty i trendy współczesnej edukacji” 2014) oraz w uroczystościach podjęcia w Pułtusk delegacji potomków społeczności żydowskiej z okazji odsłonięcia pomnika (lipiec 2012).

Od października 2015 jestem kierownikiem Centrum Kultury i Języka Polskiego AH, dla której to jednostki opracowałam plan działania i statut Centrum. Jako obrońca studentów postawionych przed uczelnianą komisją dyscyplinarną biorę udział w sprawach dyscyplinarnych. W ramach działalności Centrum współpracowałam z gimnazjami i ze szkołami ponadgimnazjalnymi w projektach edukacyjnych (konkurs „Wyszowskie Dyktando” 2013-2016 oraz projekt „Jan Długosz – Polak i Europejczyk” 2015-2016), tak w zakresie organizacyjnym, jak merytorycznym (wykłady i warsztaty dla uczniów: *Pisanie w służbie prawdy. O zamyśle kronikarza*; „*Kto zna litery, dotyka ich jak perle*”. *Poznajemy dawne księgi*; „*Pradawnym czasem hold i cześć, tyle w nich krzepkiej mocy!*” *Średniowiecze w kronice, powieści i satyrze*). Zorganizowałam konkurs dla uczniów gimnazjów z okazji Światowego Roku Szekspira i jestem w trakcie organizowania podobnych imprez dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Rozpoczęłam także prace nad zebraniem i opracowaniem wspomnień starszych pokoleń pułuszczan, w których przetrwały obrazy miasta, domów i przedmiotów. Projekt ten służyć ma środowisku lokalnemu i wskazać znaczenie pamięci i przeszłości w życiu społecznym.

W najbliższej przyszłości pragnę pozostać w kręgu literatury dwudziestolecia międzywojennego i poświęcić uwagę twórczości Michała Choromańskiego (szczególnie w zakresie kategorii tajemnicy) oraz krytyce autorstwa Emila Breitera, którego rozproszone w czasopiśmie recenzje planuję opracować i opublikować.

Agnieszka Kinszyńska